

Lühikirjeldus:

Peipsimaa retkena toimuva õppeprogrammi peateema on Peipsi järve äärne loodus ja seal elavad inimesed. Programm algab Mustveest, edasi sõidetakse läbi Raja tänavküla ja tehakse peatus Kasepää, et tutvuda näitusega "[Peipsi järve elu tuba](#)". Seejärel külastatakse Kallaste liivakivipaljandit ja Alatskivi lossiparki. Võimalik on tellida lisatasu eest Alatskivi lossi ekskursiooni ning Kääpal Kalevipoja muuseumi külastust. Täpne marsruut koostatakse vastavalt sihtgrupi soovile, võimalusel liitub õppepäeva juht grupiga Tartus. Programm sisaldab lisaks igale osalejale antavale individuaalsele rollile ka grupitööd, millega arendatakse märkamisoskust, loovust ning koostööoskusi. Retkel räägitakse lugusid, mis rikastavad sõnavara uute sõnadega, nauditakse eriliselt kaunist ja ainulaadset loodus- ja kultuuriajaloolist keskkonda ning suunatakse osalejaid mõistma keskkonnanahoiu olulisust.

Sihtrühm: 4.-9. klassi õpilastele, sisu ja tegevused kohandatakse vastavalt vanusele

Grupi suurus: kuni 25 õpilast

Keel: eesti keel

Kestus: kuni 6 tundi (sõltub asukohast, kust toimub grupi väljasõit) – peatused ja praktilised tegevused, lisaks lõunaamps ja kokkuvõte

Läbiviimiseks sobiv aeg: soovitatavalt kevadest sügiseni

Toimumiskoht: Peipsimaa – külastuskohad Mustvee, Kasepää, Kallaste, Alatskivi (marsruut ca 40 km, lisaks edasi-tagasi sõit õppeasutusse; väga oluline, et bussis oleks töötav mikrofon)

Vajalikud vahendid õpilasel kaasas: kirjutusvahend, ilmastikule sobivad riided ja jalanõud, pildistamisvahend, nt mobiiltelefon (vajalik ca 5-liikmelise grupi peale üks vahend).

Vahendid juhendajal: kirjutusalused, töölehed, fotod ja illustatsioonid (ajaloolised fotod Mustvee sadamaalast, lotjadest, kaldapääsukestest jms), vanasõnade mängu kaardid, piirkondlikud tarkusetarad osalejatele.

Õppeprogrammi eesmärk

Programmi üldisem eesmärk on kinnistada koolitunnis õpitud teadmisi praktiliste vaatluste abil, õpilane oskab kirjeldada Peipsi järve elukeskkonnana; tunneb enamlevinud kalu ja oskab kirjeldada Peipsi järve geograafilist asendit; teab kalapüügi vahendeid ja nende kasutamise võimalusi; mõistab Peipsi ranniku ajaloolist-kultuurilist erinevust ja tähtsust elukeskkonnana. Oskust märgata mitmekesisust ning saada positiivseid elamusi looduses viibimisest ja koostegutsemisest.

Seosed õppekavaga:

Toetab kujundada õpilaste - üldpädevusi (eelkõige õpipädevus; kultuuri- ja väärtuspädevusi; loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus nt tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma maa kultuuripärandiga;) ja eakohast loodusteaduslikku pädevust (nt oskust märgata, vaadelda keskkonnas olevaid objekte ja protsesse; väärtustada kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi; hinnata looduses viibimist).

Läbivatest teemadest toetab eelkõige keskkonna ja jätkusuutliku arengu ning kultuurilise identiteedi õppeprotsesse. Õppeprogramm annab võimaluse loodusainete lõiminguks teiste ainevaldkondadega, mida [loodusainete ainekavas](#) välja tuakse.

Lisaks toetab programm toetab II kooliastmes taotletavaid pädevusi ning õpitulemuste ja õpisisu saavutamist loodusõpetuses (eelkõige asula, vesi elukeskkonnana. Osaliselt Eesti loodusvarad- inimese mõju looduskeskkonnale).

Lisaks toetab programm toetab III kooliastmes taotletavate pädevusi ning õpitulemuste ja õpisisu saavutamist loodusõpetuses (osaliselt Inimene uurib loodust), bioloogias (looduslikku mitmekesisus ja selle tähtsus) ja geograafias (Eesti pinnamood ja veestik).

Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Peamised rõhuasetused ja ajakava lepatakse kokku vastaval ettevalmistamise käigus õpetajalt saadud infole. Õppeprogramm võib olla õppijate vaatepunktist nii uue teema sissejuhatus, laiendamine kui ka kokkuvõte. Kuna ootus on, et õppekäigule järgneb kokkuvõttev tegevus koolis, siis seegi info peaks olema eelnevalt teada ka programmi juhendajal. Seega tuuakse siin ära peateemad, kuid konkreetsete tegevuste valikul arvestatakse, millises õppimise faasis on õpilased (kas õppeprogrammi eesmärk on uue osa õppimine, õpitu kinnistamine või kokkuvõttev kordamine), arvestatakse vanuseastme eripäraga, seejärel valitakse kasutatavad materjalid, praktilised tegevused ning koostatakse lisatööleht.

Õppekäigul toimuvad juhendatud vaatlused, selgitame piirkonna kujunemist ja muutusi, arutletakse elukeskkonna tähtsuse ja kaitse vajaduse üle (selle muutus ajas ja maailmas), vaatleme erisusi vastavalt keskkonnale. Lisatöölehed on praktiliste ülesannetega püsinäitusel „Peipsi järve elutuba“.

Peateemad ja tegevused

Häälestus ja sissejuhatus, sh päevakava ja käitumisreeglite selgitamine. (Kui juhendaja liitub grupiga Tartust, toimub see bussis koos sisulise sissejuhatusena Peipsimaa teemal).

- 1) Sissejuhatav tutvustus õppeprogrammile (töölehe täitmine on eelnevalt õpetajaga täpsustatud) ja toimub õpilaste gruppidesse jaotamine. Programmi läbiviimisel moodustavad õpilased rühmad, kus igal liikmel on oma roll (kroonik, ajakirjanik, loodusteadlane, bussijuht või fotograaf) ning jäädvustavad päeva vastavalt oma rollile. Kindlasti tuleb rollide jaotusel arutleda rollide rõhuasetused koos eelnevalt üle.
- 2) Peipsimaa pealinna Mustvee külastus – Mustvee jõe ja Peipsi ranna vaatlust, praktilisi ülesandeid ja märkmete tegemine.
- 3) Kasepää külas „Peipsi järve elu toa“ püsinäitusega tutvumine, aktiivtegevused. Püsinäitus jagab teavet järve looduslikest tingimustest, mullaäädid Peipsis elavatest kaladest, samuti antakse ülevaade Peipsi-äärsest elu-olust. Peipsi järve kujutab ja iseloomustab ligi 4 m pikkune ja 1,4 m laiune kolmemõõtmeline makett, millelt leiab suuremad Peipsi-äärsed asulad, muuseumid ja palju muud põnevat. Kõiki teemasid toetavad mängulised käed-külge eksponaadid. Tegevused lisatöölehe abil.
- 4) Kallastel Devoni liivakivipaljandi vaatlemine, jalutuskäik Peipsi kaldal, kaldapääsukeste ja/või pesaargude vaatlus, praktilised ülesanded (liivaproov, rannaheite uurimine vms) (ca 45 min).
- 5) Alatskivi lossipargi külastus (soovi korral ja lisatasu eest lossi külastus)

Kokkuvõte ja tagasiside - lõpuring. Vastavalt kokkuleppele tehakse ülevaade vaatlustest või toimub programmi-bingo.

Hiljem teeb iga grupp (kus õpilased olid erinevates rollides) koolis õppepäevast kokkuvõtted.

Programmi autor: Katrin Saart, *Peipsi Koostöö Keskus*

Programmi juhendajad:

Karin Saart, TÜ geograafia, geograafia õpetaja; Peipsi KK juhendaja alates 2007. a

Eeva Kirsipuu-Vadi, TÜ kasvatusteadused, TÜ keskkonnakorraldus ja planeerimine; Peipsi KK juhendaja alates 2007.a

Juhis õpetajale:

- Konsulterimine programmijuhiga, et ette valmistada vastavalt eesmärgile töölehed ning panna ühiselt paika täpne marsruut ja ajakava. Lisakohtade külastuse leping kokku programmi läbiviija;
- Juhul, kui õppijate seas on liikumispuudega õpilasi, palume sellest juhendajat informeerida, et saaks ühiselt läbi mõelda retke täpse teekonna ja selle alternatiivid.
- Õpilaste häälestamine õueõppeks (enne õppepäevale sõitu tuleb õpilastele selgitada välitingimustesse sobiva riietuse ja jalanõude tähtsust. Varakevadel ja sügisel on ilm jahe – vajalik soe riietus!).
- õpetajalt ootame eelnevalt sisukat ettevalmistust ja järeltegevust, programmil juhendaja toetamist väliõppest tingitud võimalike riskide maandamisel ja ohutusnõuete järgimisel.